

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2012:13
ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING

Boplatser i Svärtinge, för andra gången

Östergötland, Norrköpings socken och kommun,
RAÄ 351 och 352, fastighet Svärtinge 1:6.

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2012:13
ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Boplatser i Svärtinge, för andra gången

Östergötland, Norrköpings socken och kommun,
RAÄ 351 och 352, fastighet Svärtinge 1:6.

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2012 Arkeologgruppen

Arkeologgruppen rapport 2012:13
Författare Leif Karlenby
Grafisk form Nina Balknäs
Omslagsfoto Slagghögen A592.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr 2012/0903.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar.....	5
Metod.....	5
Resultat	8
Objekt 2, Norrköping 351, boplats	8
Objekt 3, Norrköping 352, slaggförekomst	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen.....	10
Referenser	11
Administrativa uppgifter	12
Bilagor.....	13
Bilaga 1. Schakttabell.....	14
Bilaga 2. Anläggningstabell	15

Boplatser i Svärtinge, för andra gången

Figur 1. Karta över trakten kring Svärtinge med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en röd fyrkant.

Sammanfattning

Som en följd av en utredning (etapp 1 och 2) som genomfördes under hösten 2011, beslutade Länsstyrelsen i Östergötlands län om en förundersökning av två objekt som utreddes (objekt 2 och 3). Objekt 2 hade vid utredningen avslöjat stolphål och objekt 3 utgjordes av en hög med förekomst av smidesslagg (Karlenby 2011).

Vid förundersökningen kunde konstateras att inget av objekten var fornlämning. På objekt 2 fanns ytterligare två stolphål, men dessa hörde tvevelsutan till den sommarstugebebyggelse som legat på platsen åtminstone fram i 1960-tal. Objekt 3 innehöll förvisso ett lager med smidesslagg, men den var inte producerad på platsen utan hade förts dit som fyllmaterial vid uppbyggande av vad som synes ha varit en rabatt.

Bakgrund och kulturmiljö

Bakgrunden har presenterats i utredningsrapporten (se Karlenby 2011).

Syfte och frågeställningar

Enligt förfrågningsunderlaget var uppdraget att utföra en arkeologisk förundersökning av två fornlämningsområden påträffade vid den tidigare utredningen. Uppdragsgivare var Länsstyrelsen i Östergötlands län och beställare var Norrköpings kommun.

Den arkeologiska förundersökningen skulle fastställa och beskriva de kända fornlämningarnas karaktär, datering, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet.

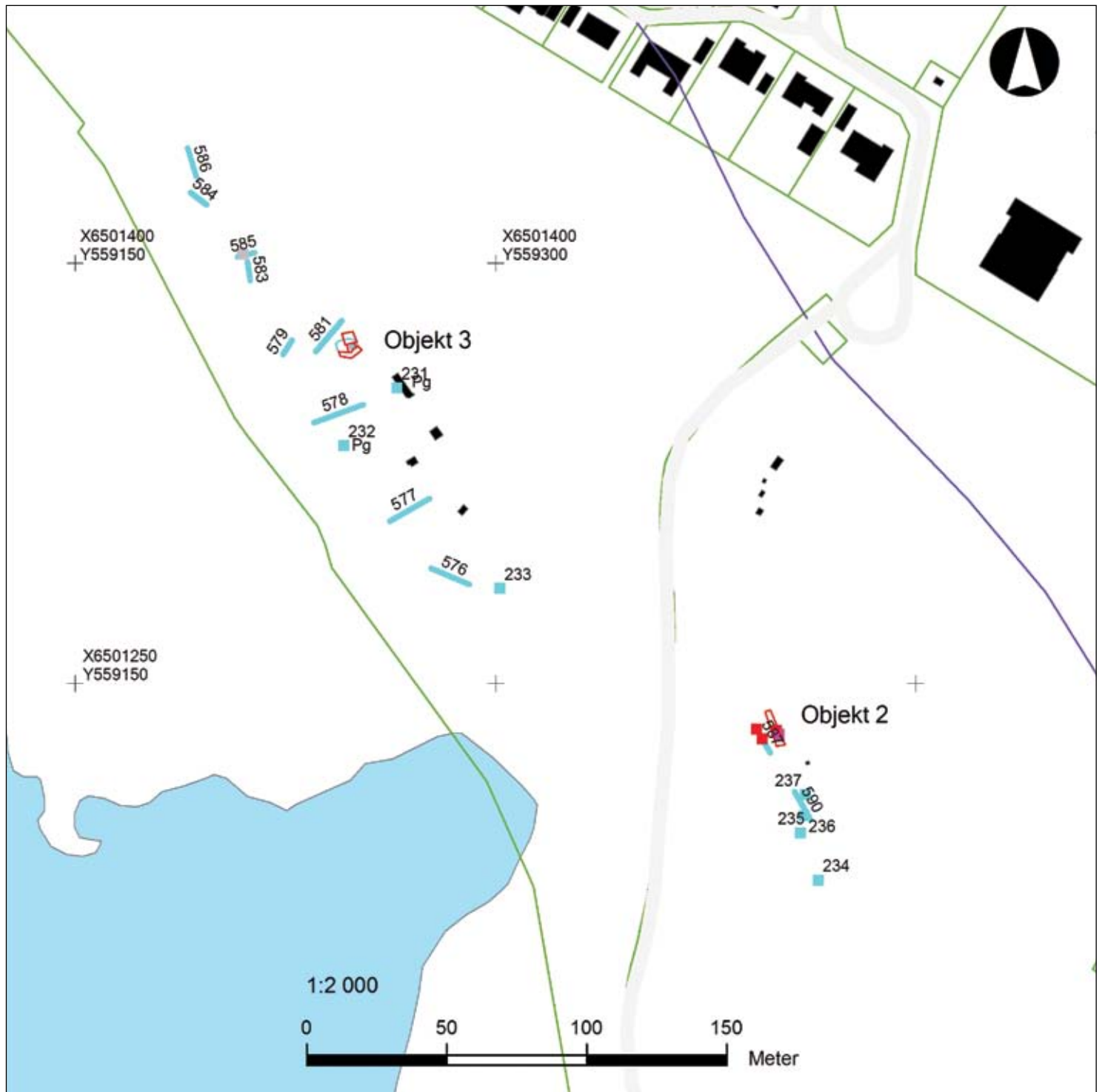
Resultaten kommer att ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta handläggning av ärendet, samt ligga till grund för sökandens vidare planering.

Metod

Objekt 2, betecknat Norrköping 351, var registrerad som en boplatslämning, varför ett schakt grävdes i anslutning till denna plats. Påträffade anläggningar grävdes för hand och mättes in med GPS.

Objekt 3, betecknat Norrköping 352, var registrerad som en slagvarp, men området runt objektet befarades kunna innehålla lämningar efter en smedja. Därför grävdes schakt runt denna för att avgränsa lämningen. En del av varpen avbanades och det påträffade slagglagret grävdes för att avgöra om det rörde sig om en varp eller om det var massor senare forslade till platsen som lagts upp i samband med anläggandet av en trädgård eller en rabatt på platsen.

Boplatser i Svärtinge, för andra gången

Figur 2. Plan över utredningsområdet från år 2011, där förundersökningsschakten har lagts in med rött. Skala 1:2 000.

Resultat

Objekt 2, Norrköping 351, boplats

En yta om 14 x 2-3 meter schaktades av i anslutning till schakt S587 från utredningen år 2011 (Karlenby 2011). Schaktet grävdes ned till steril mark som påträffades vid 0,2 meters djup. Överst fanns ett cirka 0,1 meter tjockt torvlager som låg direkt över sanden. Vid utredningen påträffades två stolphål.

I förundersökningsschaktet fanns ytterligare ett stolphål och en cementplint (A580, A581). Båda anläggningarna samt de två från föregående års utredning kan efter förundersökningen knytas till den tidigare kolonibebyggelsen på platsen.

Objekt 3, Norrköping 352, slaggförekomst

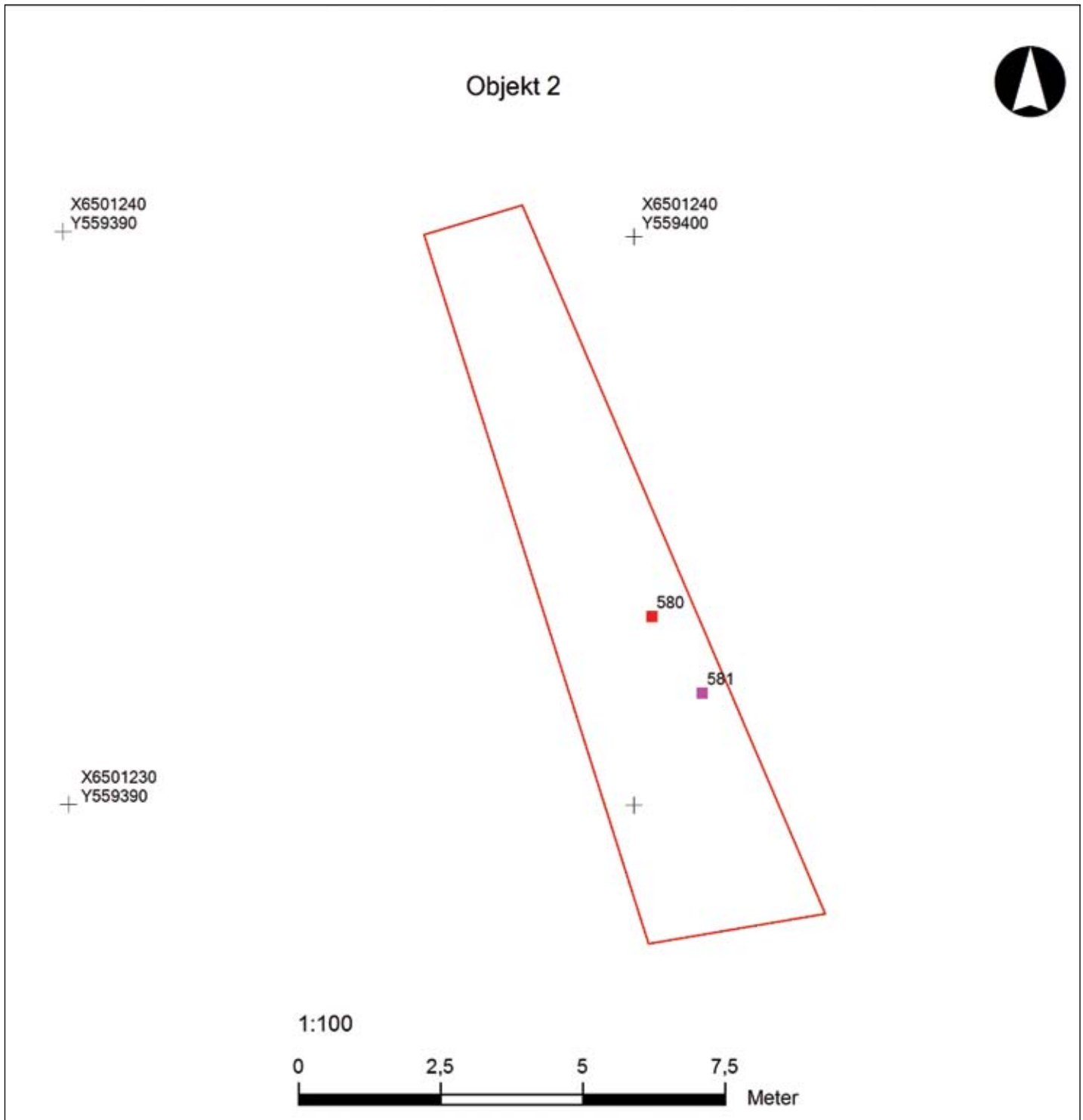
Två schakt grävde på och invid slaggförekomsten. Ett av schakten var beläget väster om slaggförekomsten, det andra på och öster om denna. På platsen fanns ett tunt torv- och grässkikt över sand. Marken i schaktet var kraftigt påverkad av byggnationen av kolonistuga med tillhörande trädgårdsanläggningar. I norra delen fanns en större – i senare tid grävd – grop i högens västra sida.

Högen (A592) var 10 x 5 meter stor och cirka 1,0 meter hög. Längs högens östra sida fanns en stenläggning eller en stensatt kant av 0,1 meter runda stenar. Den föreföll vara anlagd som en del i en rabatt eller plantering på högen. Högen täcktes av ett tunt torvlager över sand. I högens norra del fanns ett lager med smidesslagg (A607). På högen växte tre stora björkar. Trädens rötter har förmodligen delvis lyft upp det sandiga materialet i högen och gett den ett mer utpräglat utseende.

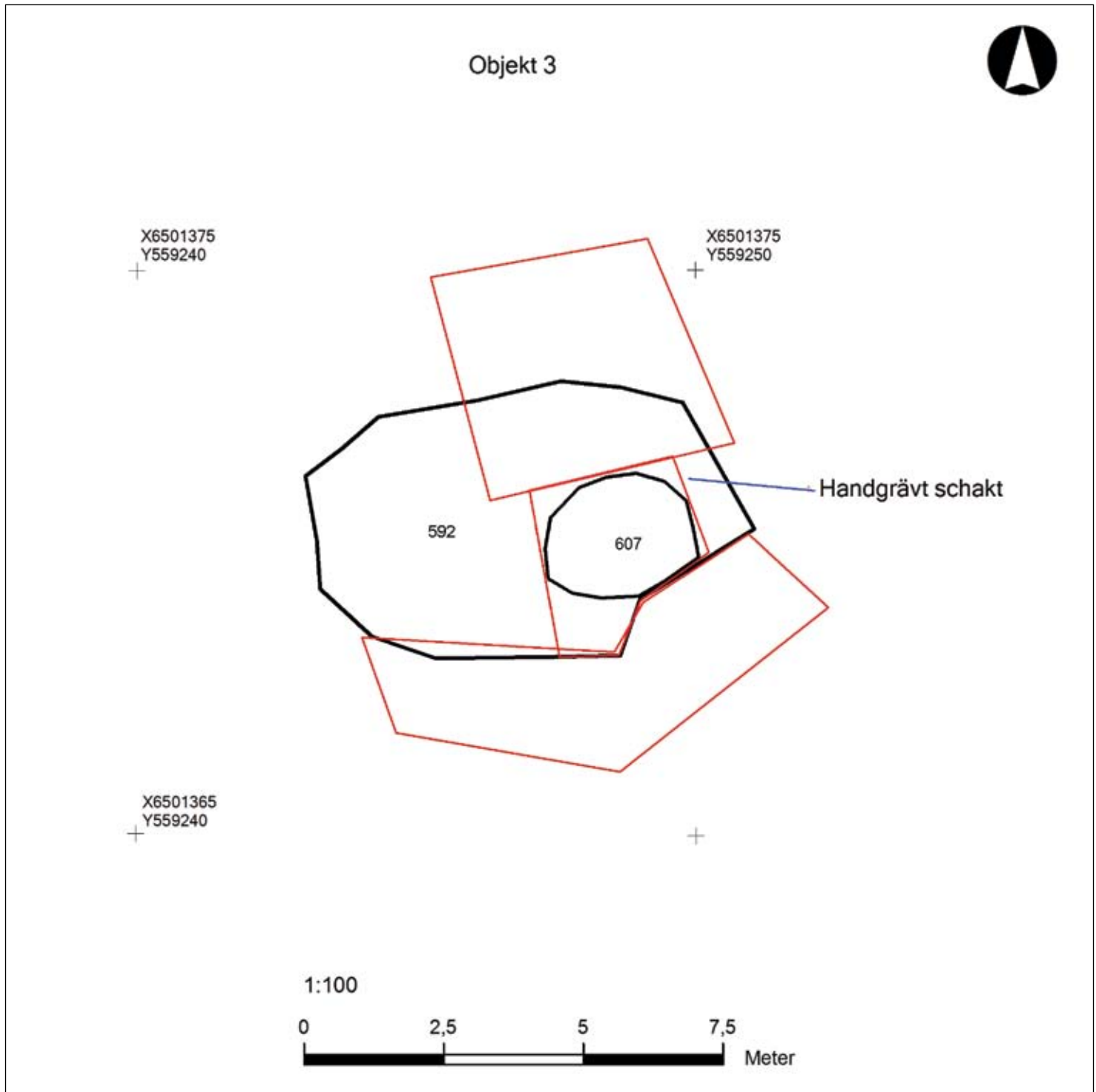
På toppen av högen, i dess norra del, fanns det ett lager bestående av en slaggförekomst (A607) som var cirka 3 meter i diameter. Materialet i lagret var svart, något sotigt jord. Slaggbitar var före avbaning och undersökning främst synliga i den nordöstra kanten av högen A592.

Slaggen låg i ett lager över ren, naturlig sand. Lagret var upp till 0,20 meter tjockt och bestod av gråsvart, siltig sand med ett lätt inslag av matjord. I lagret fanns ställvis relativt gott om slaggbitar. De var mellan någon centimeter stora upp till stycken som var 10 centimeter tvärs över. Slaggen var av samma typ som den som tillvaratogs vid utredningen och som analyserades i samband med denna (Forenius 2011).

Slagglagret har sannolikt påförts kullen. Det går inte att avgöra om det tagits från en förekomst i närheten eller om det fraktats en längre sträcka. Det finns en registrerad slaggförekomst inte så lång söderut vid Bonäs (Östra Eneby 173:1). Det är inte heller möjligt att uttala sig om slaggens ålder, men detta saknar betydelse eftersom dess proveniens inte är känd.

Figur 3. Plan över schaktet vid objekt 2. Skala 1:100.

Figur 4. Plan över högen med slaggförekomst. Skala 1:100.

Figur 5. Den lilla kullen där slaggen framkom i ett lager på toppen. I förgrunden ser vi den lilla stenskoningen längs högens östra sida. Detta är förmodligen gjort i ett försök att skapa en rabatt eller ett stenparti. Foto från sydöst av Leif Karlenby.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Undersökningsplanen föranstaltade att fornlämningarnas karaktär, datering, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet skulle kunna bedömas.

Visserligen visade sig inget av objekten vara fornlämning, men resultaten har gett svar (negativa) på alla ovanstående krav.

Referenser

Tryckta källor

Forenius, S. 2011. Slagger från Svärtinge. I Karlenby, L. 2011.

Karlenby, L. 2011. *Boplatser i Svärtinge. Östergötland, Norrköpings socken och kommun, fastighet Svärtinge 1:6.* Arkeologgruppen Rapport 2012:04. Örebro.

Boplatser i Svärtinge, för andra gången

Administrativa uppgifter

Landskap: Östergötland
Län: Östergötlands län
Kommun: Norrköpings kommun
Socken: Norrköpings socken (Östra Eneby)
Fastighet: Svärtinge 1:6

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2012_10
Länsstyrelsens diarienummer: 431-1973-12
Projektnr: Ag2012_10
Fornlämningsnr: Norrköping 351, 352

Projektgrupp:

Leif Karlenby, Annica Ramström

Personal:

Leif Karlenby, Annica Ramström

Undersökningstid: 2012-07-02 till 2012-07-04

Exploateringsyta: 50 000 m²

Undersökt yta: 75 m²

Läge: Ekonomiska kartan, blad 9G 0c

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

-

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Bilaga 2. Anläggningstabell

Bilaga 1. Schakttabell

utr obj 2:	
S576	<p>14x2-3 meter. 0,2 meter djupt. Torv över sand. Schaktet placerades strax intill utredningsschaktet från år 2011 (S587). Där hade påträffats två stycken stolphål.</p> <p>I schaktet fanns ett stolphål och en cementplint (A580, A581). Båda anläggningarna samt de två från föregående års utredning kan efter förundersökningen knytas till den tidigare kolonibebyggelsen på platsen.</p>
utr obj 3:	
S582	<p>Beläget öster om slaggförekomsten (A592). Tunt torv- och grässkikt över sand. Marken i schaktet var kraftigt påverkad av byggnationen av kolonistuga m m.</p>
S588	<p>Beläget väster om slaggförekomsten. Tunt torv- och grässkikt över sand. I norra delen fanns en större (i senare tid) grävd grop i högens västra sida.</p>

Bilaga 2. Anläggningstabell

A580	Stolphål, stenskott. 0,20 meter i diameter, 0,10 meter djupt. Stolphålets fyllning bestod av matjord. Anläggningen var recent och tillhörde kolonibebyggelsen.
A581	Cementplint, 0,40 meter. Grop fylld med stenblandad cement. Anläggningen var recent och tillhörde kolonibebyggelsen.
A592	Hög, 10x5 meter stor, cirka 1,0 meter hög. Längs högens östra sida fanns en stenläggning/kant av 0,1 meter runda stenar. Föreföll vara anlagd som en del i en rabatt/plantering på högen. Övertorvad, ett tunt torvlager över sand. I högens norra del fanns ett lager med smidesslagg (A607). På högen växte tre stora björkar, dessas rötter har förmodligen delvis lyft upp det sandiga materialet i högen.
A607	Lager (slaggförekomst), cirka 3 meter i diameter, beläget i högens norra del. Svart, något sotig jord i ytan. Slaggbitar främst synliga i den nordöstra kanten av högen A592. Slaggen låg i ett lager över ren, naturlig sand. Lagret var upp till 0,20 meter tjockt och bestod av gråsvart, siltig sand med ett lätt inslag av matjord. Slagglagret har sannolikt påförts kullen. Det går inte att avgöra om det tagits från en förekomst i närheten eller om det fraktats längre sträcka.

